

تاثیر جادویی کتب داستانی بر رشد و پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی

کبری مرادی^{کند} سوره^{فدیبه} کریمی^ل سروه^{رسولی} فرشته^{نسروری} سنور^{محمدی} پور^ه

۱. کارشناسی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه پیام نور واحد بانه

۲. کارشناسی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه پیام نور واحد بانه

۳. کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیجار

۴. کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه دولتی کردستان

۵. کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنقر

serwhrassouli@gmail.com

چکیده

کتب داستانی برای کودکان ابتدایی نقش بسیار مهمی در رشد و پیشرفت زبانی آنها دارند. این کتب با داستان‌ها و شخصیت‌های جذاب خود، توانایی جادویی بر زبان‌آموزی کودکان را دارند. خواندن داستان‌های جذاب می‌تواند به توسعه دایره لغات، تقویت مهارت‌های خواندن و نوشتن، افزایش تخیل و خلاقیت، و تقویت مهارت‌های اجتماعی کودکان کمک کند. انتخاب کتب داستانی مناسب و استفاده بهینه از آنها می‌تواند به بهبود زبان و رشد کودکان کمک کند. داستان‌ها ابزاری قدرتمند برای توسعه مهارت‌های زبانی کودکان محسوب می‌شوند. این کتب با فراهم کردن محیط‌های غنی از واژگان و جملات متنوع، می‌توانند بهبود قدرت خواندن، نوشتن و گفتاری کودکان را تسریع و تقویت نمایند. ارتباط مستقیم کودکان با داستان و شناخت شخصیت‌ها و موقعیت‌های مختلف، نقش بسزایی در افزایش دایره واژگان و فهم درست ساختارهای زبانی آنها دارد. به علاوه، تجربه خواندن داستان‌ها می‌تواند خلاقیت و تفکر پیچیده زبانی کودکان را تقویت کرده و آنها را به مهارت‌های زبانی بالاتر هدایت کند. این مقاله به روش کتابخانه‌ای و مرور به مقالات معتبر نگاشته شده و به بررسی تاثیر جادویی کتب داستانی بر رشد و پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی پرداخته و روش‌های مناسب برای استفاده از این تاثیرات را مورد بررسی قرار می‌دهد.

کلید واژگان: کتب داستانی، رشد و پیشرفت زبانی، کودکان ابتدایی، مهارت

۱. مقدمه

زبان‌آموزی در دوران کودکی یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر توسعه کودکان است. زبان، وسیله‌ای برای ارتباط و ارتباط با دیگران است و نقش بسیار مهمی در تفکر، تفاوت، خلاقیت و توسعه شخصیت کودکان دارد. زبان‌آموزی در دوران کودکی به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های ارتباطی خود را بهبود بخشند، از تفکر منطقی و تحلیلی برخوردار شوند و توانایی حل مسائل را پیدا کنند. بر اساس مطالعات و تحقیقات مختلف، زبان‌آموزی در دوران کودکی به کودکان کمک می‌کند تا قدرت تفکر و تحلیل خود را تقویت کنند، به دستور زبان و نحو زبان خود تسلط پیدا کنند و مهارت‌های ارتباطی خود را بهبود بخشند. همچنین، زبان‌آموزی در دوران کودکی به کودکان کمک می‌کند تا دیدگاه‌های جدید را درک کنند، فرهنگ‌های مختلف را بشناسند و به توسعه تفکر انتقادی و خلاقیت خود بپردازند. بنابراین، زبان‌آموزی در دوران کودکی نه تنها به عنوان یک مهارت زبانی، بلکه به عنوان یک ابزار برای توسعه فرهنگی، اجتماعی و شخصیتی کودکان بسیار اهمیت دارد. (۸)

دوران کودکی به عنوان اولین و مهمترین دوره زندگی انسان شناخته می‌شود. در این دوره، کودک برای اولین بار با طبیعت در ارتباط قرار می‌گیرد، روابط اجتماعی خود را شکل می‌دهد و به تصویری از خود دست پیدا می‌کند. زیرا که در این مرحله از زندگی، ساختار شخصیتی و رفتاری فرد بنیان‌گذاری می‌شود، دوره کودکی به عنوان یک دوره سرنوشت‌ساز و مثبت تلقی می‌شود.

آموزش در دوران اولیه کودکی همواره مورد توجه و علاقه گروه‌های مختلفی از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، جامعه‌شناسان، روانشناسان، فلاسفه، فیزیولوژیست‌ها و حتی دست‌اندرکاران حرفه‌های گوناگون قرار گرفته است. افلاطون در قرن سوم قبل از میلاد باور داشت که آموزش در دوران اولیه کودکی امری اجتماعی است و باید کودکان را در این دوران از والدین خود جدا کرده و به مؤسسات اجتماعی سپرد. خداوند متعال نیز در قرآن کریم، در سوره الرحمن آیات ۱ تا ۴ به این نکته اشاره کرده است که خدای رحمان به رسول خود قرآن را آموخت، انسان را آفرید و به «بیان» تعلیم داد. این نکته نشان دهنده نقش بسیار مهم و حیاتی زبان در زندگی انسان است.

با توجه به نقش مهم کودکان در آینده جامعه، ضرورت خودسازی و پرورش خود را از خود شروع کردن لازم است. حضرت علی (ع) در کتاب خود فرموده است: «کسی که خود را به عنوان رهبر مردم قرار داده است، باید بیشتر به ساختار خود بپردازد تا به تعلیم دیگران. باید با کردارش نشان دهد و پیش از آنکه به گفتار تعلیم دهد، با کردار تعلیم دهد؛ زیرا کسی که خود را تعلیم داده و ادب آموخته است، از آنکه به دیگران تعلیم دهد و ادب بخواند، سزاوارتر است». (۲)

توجه به این نکته که فردا آموزش‌دهندگان این حوزه نقش مهمی در آموزش و پرورش کودکان خواهند داشت، بر هیچ‌کس پنهان نیست. بنابراین، شناخت جامع از زبان و زبان‌آموزی به عنوان ابزار ارتباطی اساسی، نشان‌دهنده اهمیت بالای کسب دانش لازم در این زمینه است. زبان و رشد سریع آن در کودکان، دستاورد بسیار ارزشمندی است که در پیشرفت کلی و به ویژه پیشرفت اجتماعی آنان نقش اساسی دارد. با شروع تکلم، کودک به دنیای جدیدی وارد می‌شود و به تدریج از حالت خودمحوری که ویژگی دوران کودکی است، به مرحله‌ای دیگر از رشد می‌رسد. زبان یک سامانه است که از مجموعه‌ای از نشانه‌های صوتی یا نمادین تشکیل شده است، که به همه افراد وابسته به فرهنگ یا افراد دیگری که آن سامانه فرهنگی را یاد گرفته‌اند، امکان می‌دهد تا با یکدیگر در ارتباط و تعامل باشند. (۳)

مهارت بیان اندیشه‌ها، احساسات، و خواسته‌ها، توانایی برقراری ارتباط با دیگران است و در یک کلمه، زبان، نعمت بزرگ خداوند است که در قرآن مطرح شده است. در آیه "خدای رحمان قرآن را آموخت و انسان را خلق کرد و به او بیان تعلیم فرمود"، این استعداد نشان‌دهنده شکوه آفرینش و امتیاز انسان بر دیگر موجودات است و به دلیل ارتباط تنگاتنگ با جوانب رشد، اهمیت ویژه‌ای دارد.

با پیشرفت در توانایی بیان و تکلم، کودکان در طول رشد خود متوجه می‌شوند که توانایی بیان نه تنها برای پذیرش در گروه همسالان مهم است، بلکه برای ارتباط با بزرگسالان نیز ضروری است. عوامل مؤثر در پیشرفت تکلم شامل والدین، رسانه‌های جمعی، توانایی خواندن، و معلمان هستند. (۴)

اهمیت کتب داستانی در رشد زبانی و ادبی کودکان

کتاب یک دریچه به سوی دنیای شگفت‌انگیز علم و دانش است و مطالعه راهی بسیار ساده و عملی برای تقویت استعداد های الهی انسان و آموزش علوم و فنونی است که او را در مسیر رشد و تکامل هدایت می‌کند. اگر بتوانیم عادت مطالعه را در انسان ترویج دهیم، ارتباط او با دنیای دانش و آگاهی به‌سادگی برقرار خواهد شد و او می‌تواند از طریق مطالعه، درک و اندیشه خود را نسبت به جهان گسترش دهد و به تعالی برساند. اما باید به‌خاطر داشت که این علاقه باید از دوران کودکی آغاز شود. کمبود مطالعه در کشور ما ناشی از عدم آشنایی و عدم عادت به مطالعه از دوران کودکی است. اگر فرزندانمان از کودکی به خواندن علاقه‌مند شوند و انگیزه مطالعه در آن‌ها بیدار شود و مطالعه را جزء زندگی خود بپذیرند، بدون شک در هر مرحله‌ای از زندگی خود، به هر شکل ممکن، مواد و مطالب لازم را بدست آورده و مطالعه خواهند کرد. (۵)

مطالعه یک گنج است که نمی‌توان آن را با زور به کودک تحمیل کرد، اما باید او را در یافتن راهی که برایش نتایج مفید و ماندگار دارد، کمک کرد. بدون شک، تأثیر یک کتاب داستان در رفتار کودک اگر بیشتر از درس آموزگار نباشد، کمتر نیست و به همین دلیل است که نقش مؤثر کتاب‌های داستان در گسترش بینش کودکان توجه ویژه می‌شود. اما مطالعه بهتر، صرف وقت کمتر و برداشت مفیدتر، نیازمند آگاهی از روش‌های صحیح مطالعه است. با مطالعه صحیح به تدریج، آمادگی انتخاب نکات و مطالب قابل استفاده در کتاب حاصل می‌شود. یادگیری و یادآوری به موقع، حاصل زیاد خواندن نیست، بلکه صحیح خواندن فرد را در یادآوری یاری می‌دهد. همچنین با استفاده از روش‌های صحیح مطالعه و فنون یادگیری، می‌توان قدرت حافظه را در سنین بالا افزایش داد. (۶)

عادت به مطالعه در کودکان بسیار مهم است و نخستین عامل تأثیرگذار در ایجاد این عادت، خانواده است. والدینی که علاقه‌مند به مطالعه هستند و کتاب می‌خوانند، می‌توانند با الگوبرداری از آنان، علاقه کودکان به کتاب‌خوانی را تقویت کنند. بنابراین، بوجود آوردن طرح «خواندن با خانواده» می‌تواند فرصتی برای گفتگو و نزدیک شدن به هم فراهم کند. بی‌سوادی والدین و اشتغال زیاد آن‌ها می‌تواند مانع از ایجاد علاقه کودکان به مطالعه شود. همچنین، عامل اقتصادی نیز می‌تواند در این زمینه تأثیرگذار باشد. والدینی که قصه می‌خوانند و کتاب‌های تصویری را به کودکانشان معرفی می‌کنند، می‌توانند پایه‌ای برای علاقه به مطالعه در فرزندان خود فراهم کنند.

با افزایش فرهنگ و آگاهی در خانواده، به ویژه در زنان، علاقه به کتاب‌خوانی در جامعه نیز افزایش خواهد یافت. این امر نشان‌دهنده اهمیت برقراری فضای مطالعه در خانواده و تأثیرات مثبت آن بر رشد فرزندان است (۷)

به طبقه‌بندی خانواده‌ها بر اساس علاقه و عادت به مطالعه، می‌توان آن‌ها را به سه گروه زیر تقسیم کرد:

۱. خانواده‌هایی که علاقه و عادت به مطالعه دارند و به رشد فکری فرزندانشان توجه می‌کنند.

۲. خانواده‌هایی که تحصیل کرده‌اند، اما علاقه و عادت به مطالعه ندارند.

۳. خانواده‌هایی که سواد کمی دارند یا بی‌سواد هستند و بیشتر وقت خود را در سرگرمی‌های روزمره صرف می‌کنند.

گروه دوم و سوم، به دلیل عدم علاقه به پیشرفت فرزندانشان، ممکن است نتوانند فضای مطالعه و کتاب‌خوانی را در خانواده خود ایجاد کنند. برای این خانواده‌ها، مناسب است که از طریق مدارس، جلسات آموزش خانواده، رسانه‌های گروهی و تبلیغات، با اهمیت کتاب و مطالعه آشنا شوند و این مسئله را در زندگی خود ترویج دهند. (۸)

کتب داستانی از منابع غنی و مؤثری هستند که می‌توانند بر رشد و پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی تأثیرگذار باشند. این کتب، علاوه بر اینکه به کودکان ابتدایی کمک می‌کنند تا علایق خود را تقویت کنند و دنیای خیالی خود را گسترش دهند، می‌توانند به بهبود مهارت‌های زبانی آن‌ها نیز کمک کنند.

در دنیای امروز، کتب داستانی برای کودکان ابتدایی نقش بسیار مهمی در رشد و پیشرفت زبانی آنها دارند. این کتب با شخصیت‌ها و داستان‌های جذاب خود، می‌توانند تأثیر جادویی بر زبان‌آموزی کودکان داشته باشند. از طرفی، خواندن داستان‌های جذاب و شگفت‌انگیز می‌تواند علاوه بر افزایش دایره لغات و توانایی صحبت کردن، خلاقیت و تخیل کودکان را نیز تقویت کند. (۹)

بر اساس تحقیقات و مطالعات مختلف، خواندن داستان‌های جذاب و متنوع به کودکان کمک می‌کند تا دایره لغات خود را گسترش دهند، مهارت‌های خواندن و نوشتن خود را تقویت کنند و تخیل و خلاقیت خود را پرورش دهند. به عنوان مثال، بر اساس یک مطالعه انجام شده توسط آکادمی آمریکایی پزشکی کودکان، خواندن کتب داستانی به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های زبانی و ادبی خود را بهبود بخشند. این مطالعه نشان داد که کودکانی که با خواندن داستان‌ها در تماس هستند، دارای دایره لغات گسترده‌تری هستند و بهتر در فهم و استفاده از واژگان هستند.

علاوه بر این، خواندن داستان‌های جذاب به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های اجتماعی خود را نیز تقویت کنند، زیرا این داستان‌ها شخصیت‌ها و موقعیت‌های مختلفی را به آنها معرفی می‌کنند که می‌تواند به توسعه همدلی، همکاری و حل مسائل در گروه کمک کند. (۱۰)

۱.۲ اهمیت کتاب و کتابخوانی

پرورش و تربیت خواندن از روزهای اول زندگی و کودکی و در محیط خانه و خانواده شروع می‌گردد و تا آخرین مراحل و عالی‌ترین تحصیلات دانشگاهی ادامه پیدا می‌کند، پدران و مادران باید عادت کتابخوانی را در فرزندان خود بوجود بیاورند و همچنین مربیان تربیتی که نقش مهمی در تربیت دارند به خردسالان و کودکان آموزشی که لازم و کافی می‌باشد بدهند تا آنها را به کتاب خواندن راغب کند و اگر این آموزش توسط رسانه‌های همگانی باشد تاثیر بیشتری دربر خواهد داشت. و اما عادت نمودن به کتابخوانی لازم و کافی نبوده و میبایست نسبت به تحکیم و تداوم آن عادت نمود که هدف و مقصود مطالعه را تحقق ببخشد و برای تداوم عادت خواندن میبایست نظام‌های دیگر هم به یاری و همکاری نظام آموزش بیابند خصوصا رسانه‌های همگانی و امکانات و ابزارهای ارتباطی فراگیر نقش پیگیر و هماهنگ کننده را در رشد کتابخوانی در جامعه بر عهده بگیرند.

اسلام که دینی عالم‌گیر می‌باشد به کتاب و کتابت عجبین شده است، و معجزه‌ی آن کتاب (قرآن کریم) بوده به اندازه لازم در تشویق و ترغیب به امر کتابخوانی و گسترش و توسعه کتابخانه سفارش نموده است.

دنیا بزرگ و شگفت‌انگیز کتاب. کتابخوانی به گروه خاصی و ویژه‌ای تعلق نداشته و هر فرد باید با کتاب زندگی کند و مطالعه و کتابخوانی باید بعنوان یک نیاز و احساس دایمی لازم و روزانه در میان عموم رایج و مطرح باشد تا افراد جامعه به خواندن و مطالعه ترغیب و فرهنگ کتاب. کتابخوانی رواج یابد.

درباره اهمیت کتاب و کتابخوانی این است که با نهادینه کردن عادت به مطالعه در همه تفکرات و اندیشه‌ها و دل‌ها اقدام تا با همگانی کردن شور، شوق و عشق به کتاب. کتابخوانی که آن در جامعه استمرار داشته باشد. اما جای تاسف دارد که عادت به مطالعه جایگاهی در رشد همه جانبه در همه سطوح اجتماع ما پیدا نکرده است. و هنوز که است عده‌ای از خواندن سرباز می‌زنند که می‌بایست در پیشگیری از توسعه و گسترش بیشتر این آفت به منظور رشد و اعتلای فرهنگ عمومی کوشش و تلاش زیادی نمود. و این معضله بزرگ را با جدیت و سخت کوشی هر چه تمام تر از جامعه دور کرد و حالا موقعی آن شده است که همه انگیزه‌ها و موانعی که به هر دلیل در زمینه کتاب و کتابخوانی ایجاد شده است کنار رانده و با یاری، کمک، مردانگی و اراده قاطع تصمیم شکست‌ناپذیری گرفته و نسبت به احیای کتاب و کتابخوانی اقدام کنیم.

اهمیت کتاب هنگامی که روح به معنی اینکه در پیکره هنر دمیده گردد و معنویت به شکل هنری ارائه می‌شود درجه تاثیرگذاری و ماندگاری آن به شدت روبه فزونی می‌رود و پرداختن به اصولی از مسایل فرهنگی کشور از جمله مسئله کتابخوانی و راه‌حل‌های جهت رفع معضلات، تنگناها و مشکلات آن، اگرچه اموری است که نیازمند همت همگانی می‌باشد ولی بخش‌های دولتی مسئول آن هستند و می‌بایست در راه آن سرمایه‌گذاری نموده و با بصیرت و قدرت نظارت لازم بر مسایل فرهنگی داشته باشند و آن را سر و سامان دهند و دستگاه‌های دولتی اداره‌کننده‌ی کشور می‌بایست با پشتتازی کسانی را که دارای تفکر و اهل قلم هستند ترغیب نمایند تا به مطالعه و تحقیق دست زده و حاصل و نتیجه تلاش‌هایشان را در معرض استفاده کننده و همگان بگذارند و از این طریق می‌توان فرهنگ جامعه را به پویایی و بالندگی رساند. (۱۱)

تجزیه و تحلیل از کمیت کتاب نقش آن را کم‌رنگ می‌کند که باید مستقیماً نویسنده را وارد عمل نمود، نویسنده‌ای که با خواندن کتاب آغاز می‌نماید و از اول نویسندگی دانشی را نداشته و با مطالعه‌ی بیشتر به نویسندگی دست یافته است و او فردی

کاملاً خاصی می‌باشد. هرگاه ضرورت کتابخوانی و اهمیت آن برای همگان تفسیر و تعبیر گردد در آن صورت در هیچ جای نباید فردی یافت شود که با مطالعه بیگانه باشد و در هیچ مکان و زمانی نباید وجود داشته باشد مگر نقش محدودی که کتاب در آن نادیده انگاشته شود.

۳. تأثیر کتب داستانی بر رشد زبانی کودکان

خواندن کتب داستانی برای کودکان یکی از روش‌های موثر برای افزایش دایره واژگان آن‌ها است. کتب داستانی با شخصیت‌ها، ماجراها و محیط‌های مختلفی که در آن‌ها به تصویر کشیده می‌شوند، به کودکان کمک می‌کنند تا واژگان جدید را به صورت غیرمستقیم یاد بگیرند. این تجربه خواندن کتب داستانی، باعث افزایش تمرکز و توجه کودکان نسبت به کلمات و جملات جدید می‌شود و آن‌ها را به استفاده از آن‌ها در مواقع مختلف ترغیب می‌کند.

بر اساس تحقیقات و مطالعات انجام شده، خواندن کتب داستانی به کودکان کمک می‌کند تا دایره واژگان خود را گسترش دهند، از واژگان جدید استفاده کنند و توانایی بیان خود را بهبود بخشند. همچنین، خواندن کتب داستانی به کودکان امکان می‌دهد با مفاهیم مختلفی همچون روابط انسانی، احساسات، اخلاق و فرهنگ آشنا شوند و این باعث توسعه تفکر و تخیل آن‌ها می‌شود. (۱۲)

بنابراین، خواندن کتب داستانی به عنوان یک فعالیت سرگرم‌کننده و آموزشی، نقش بسیار مهمی در افزایش دایره واژگان و توسعه زبانی کودکان دارد.

خواندن داستان‌ها به کودکان نه تنها در گسترش دایره واژگان آن‌ها مؤثر است، بلکه به توسعه مهارت‌های گفتاری و نوشتاری آن‌ها نیز کمک می‌کند. این ارتباط به دلیل وجود ارتباط نزدیک بین دایره واژگان، توانایی بیان و تفکر است. با خواندن داستان‌ها، کودکان با ساختار جملات، استفاده از کلمات مناسب در موقعیت‌های مختلف و روایت داستان آشنا می‌شوند که این موارد بهبود مهارت‌های گفتاری آن‌ها را تقویت می‌کند.

به علاوه، خواندن داستان‌ها کودکان را در معرض ساختارهای جملاتی و زبانی متنوع قرار می‌دهد که باعث تنوع و غنای زبانی آن‌ها می‌شود. این تنوع زبانی باعث افزایش توانایی نوشتاری کودکان می‌شود و آن‌ها را ترغیب به استفاده از واژگان و ساختارهای جدید در نوشتار خود می‌کند. (۱۳)

بر اساس تحقیقات انجام شده، خواندن داستان‌ها به کودکان باعث تقویت مهارت‌های گفتاری و نوشتاری شان می‌شود و آن‌ها را در زمینه بیان افکار، تفکر خلاق و تولید متون نوشتاری تقویت می‌کند.

خواندن کتب داستانی برای کودکان تأثیرات مثبت بسیاری بر روی تفکر و خلاقیت آن‌ها دارد. این اثرات مثبت به عنوان یکی از نتایج مطالعات علمی در زمینه تأثیر خواندن کتب داستانی بر کودکان مورد تأیید قرار گرفته است. خواندن کتب داستانی به کودکان امکان می‌دهد تا با موقعیت‌ها، شخصیت‌ها، و رویدادهای جدید آشنا شوند و این باعث تحریک تفکر و خلاقیت آن‌ها می‌شود. زمانی که کودکان با داستان‌های مختلف روبرو می‌شوند، ذهن‌شان به دنبال حل مسائل، پیش‌بینی رویدادها، و خلق ایده‌های جدید می‌گردد. این فرآیند تفکر و خلاقیت را در کودکان تقویت می‌کند و آن‌ها را به تولید ایده‌های خلاق و حل مسائل به شکل خلاقانه تشویق می‌کند.

با توجه به تحقیقات علمی، خواندن کتب داستانی به کودکان نه تنها منجر به افزایش دایره واژگان و مهارت‌های زبانی آن‌ها می‌شود، بلکه تأثیرات قابل ملاحظه‌ای بر روی تفکر و خلاقیت آن‌ها دارد. این فعالیت مفید نه تنها ذهن کودکان را تحریک می‌کند، بلکه آن‌ها را به چالش برای حل مسائل و ایده‌پردازی خلاقانه تشویق می‌کند. (۱۴)

۴. راهکارها برای بهره‌وری بیشتر از کتب داستانی

استفاده از کتب داستانی به عنوان یک روش موثر برای تقویت مهارت‌های خواندن، تقویت دایره لغات، توسعه تخیل و خلاقیت، افزایش تفکر پردازی و حل مسئله، بهبود توانایی‌های اجتماعی و انطباقی، تقویت روابط خانوادگی و تقویت اعتماد به نفس کودکان است.

بهره‌وری بیشتر از کتب داستانی به کودکان این امکان را می‌دهد که در محیطی غیرفشرده و جذاب با دنیای داستان‌ها آشنا شوند و از طریق شخصیت‌ها، ماجراها و مفاهیم مختلف، مهارت‌های جدید یاد بگیرند. این روش آموزشی نه تنها به کودکان کمک می‌کند تا به طور طبیعی و لذت‌بخش زبان را یاد بگیرند، بلکه همچنین باعث تقویت ارتباط و پیوند عاطفی بین والدین و فرزندان می‌شود. (۱۵)

مدرسان و والدین می‌توانند با ایجاد فضای مطالعه مناسب، تشویق فراوان، ارائه کتب جذاب و متنوع، و ارتباط مثبت با کودکان، آن‌ها را به خواندن داستان ترغیب کنند. مدرسان می‌توانند با ارائه کتب داستانی جذاب و مناسب سطح سنی دانش‌آموزان، تشویق آن‌ها به خواندن و تحلیل داستان‌ها، ترغیب به برگزاری گروه‌های خواندن داستان، و ارائه فعالیت‌های خلاق و تفکر پردازی مرتبط با داستان، کودکان را به خواندن داستان ترغیب کنند.

والدین نیز می‌توانند با ایجاد فضای مطالعه در خانه، تشویق فراوان، انتخاب کتب داستانی جذاب و متنوع برای کودکان، ارائه فعالیت‌های مشترک خواندن داستان، و برقراری ارتباط حمایت‌کننده با کودکان، آن‌ها را به خواندن داستان تشویق کنند. به طور کلی، همکاری مدرسان و والدین در ایجاد فضای مطالعه مناسب و تشویق کودکان به خواندن داستان، می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر علاقه و مهارت‌های خواندن کودکان داشته باشد. (۱۶)

انتخاب کتب داستانی مناسب برای سطح زبانی کودکان یک مسئله مهم است که نیاز به توجه و دقت دارد. برخی از راهکارهای موثر برای انتخاب کتب داستانی مناسب برای کودکان شامل موارد زیر می‌باشد:

۱. تطابق با سطح خواندن کودک: انتخاب کتب داستانی که سطح زبانی و محتوای آن‌ها با توانایی خواندن کودکان تطابق داشته باشد، می‌تواند عامل موثری بر جذب و توجه آن‌ها به خواندن باشد.

۲. تنوع و جذابیت: انتخاب کتب داستانی با مضمون‌ها و شخصیت‌های جذاب و متنوع، می‌تواند عامل تحریک‌کننده‌ای برای خواندن برای کودکان باشد.

۳. تعامل و فعالیت: انتخاب کتب داستانی که امکان فعالیت‌های تعاملی و خلاق را برای کودکان فراهم کند، می‌تواند علاقه آن‌ها به خواندن را افزایش دهد.

۴. بازخورد و حمایت: ارائه بازخورد و حمایت به کودکان در انتخاب و خواندن کتب داستانی، می‌تواند اعتماد به نفس و علاقه آن‌ها را به خواندن تقویت کند.

با توجه به این نکات، انتخاب کتب داستانی مناسب برای سطح زبانی کودکان نقش بسیار مهمی در تقویت علاقه و مهارت‌های خواندن آن‌ها دارد.

فعالیت‌های جانبی مانند نقاشی، بازی‌های نقش و ... بر اساس داستان‌ها می‌تواند به تقویت مهارت‌های خواندن و تفکر خلاق کودکان کمک کند. این فعالیت‌ها می‌توانند به کودکان کمک کنند تا بهتر محتوای داستان را درک کنند، تصویرسازی ذهنی داستان را تقویت کنند و ایده‌ها و مفاهیم جدید را درک کنند. به عنوان مثال، پس از خواندن یک داستان، کودکان می‌توانند به نقاشی یک صحنه از داستان بپردازند یا بازی‌های نقش مرتبط با شخصیت‌های داستان را اجرا کنند. این فعالیت‌ها باعث تعامل بیشتر کودکان با محتوای داستان می‌شوند و آن‌ها را به خلاقیت و تفکر پویا ترغیب می‌کنند. بنابراین، فعالیت‌های جانبی بر اساس داستان‌ها می‌توانند به بهبود مهارت‌های خواندن و تفکر خلاق کودکان کمک کنند. (۱۷)

۵. مطالعات موردی و یافته‌ها

تحقیقات و مطالعات مختلفی انجام شده است که نشان داده‌اند کتب داستانی تأثیر قابل توجهی بر رشد و پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی دارند. بر اساس یک مطالعه انجام شده در سال ۲۰۱۸ توسط دانشمندان، خواندن کتب داستانی به کودکان ابتدایی کمک می‌کند تا مهارت‌های زبانی آن‌ها بهبود یابد. این مطالعه نشان داد که کودکانی که به طور منظم با داستان‌ها در تماس هستند، مهارت‌های زبانی بهتری نسبت به کودکانی که این فعالیت را انجام نمی‌دهند، دارند. علاوه بر این، تحقیقات دیگر نشان داده است که خواندن داستان‌های جذاب و پرمحتوا به کودکان کمک می‌کند تا واژگان غنی‌تری را یاد بگیرند، ساختار زبانی را بهبود بخشند و توانایی‌های خواندن و نوشتن خود را تقویت کنند.

تحقیقات مختلفی انجام شده است که نشان داده‌اند خواندن کتب داستانی به کودکان ابتدایی می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی مختلفی بر رشد و پیشرفت زبانی آن‌ها داشته باشد. به عنوان مثال، برخی از یافته‌های مثبت این تحقیقات عبارتند از:

۱. افزایش واژگان: خواندن کتب داستانی به کودکان کمک می‌کند تا واژگان غنی‌تری را یاد بگیرند و دایره واژگان آن‌ها افزایش یابد.

۲. بهبود مهارت‌های زبانی: خواندن داستان‌های جذاب و پرمحتوا به کودکان کمک می‌کند تا ساختار زبانی را بهبود بخشند و مهارت‌های زبانی خود را تقویت کنند.

۳. توسعه مهارت‌های خواندن و نوشتن: خواندن کتب داستانی به کودکان کمک می‌کند تا توانایی‌های خواندن و نوشتن خود را تقویت کنند.

اما همچنین برخی یافته‌های منفی نیز گزارش شده است، از جمله:

۱. افزایش زمان صرف شده در خواندن: برخی از کودکان ممکن است به گونه‌ای به خواندن کتب داستانی علاقه نشان دهند که زمان زیادی را صرف این فعالیت کنند و از سایر فعالیت‌های آموزشی دور شوند.

۲. تأثیر منفی بر رشد زبانی: در برخی موارد، خواندن کتب داستانی بدون هدف یا برنامه‌ریزی مناسب ممکن است منجر به افزایش استرس و نگرانی در کودکان شود. (۱۸)

۶. نتیجه گیری

در مبحث گویای روانشناسی، رشد به مهارت‌های گویایی توجه زیادی می‌شود. این مهارت‌ها تأثیر بسزایی بر ارتباط با هموعان دارند. هرچند مهارت‌های خواندن و نوشتن نیز در این زمینه مورد توجه قرار می‌گیرند و زبان و رشد سریع کودک دارای ارزش بسیاری است که در رشد کلی او و به ویژه در رشد اجتماعی نقش اساسی دارد. کودک با تسلط بر زبان مادری، به لغات، ترکیبات، و تغییرات و تبدیلات آنها دست پیدا می‌کند و به مجموعه‌ای بی‌شمار از مفاهیم، تصورات، افکار، احساسات، تصورات هنری، منطق، و فلسفه پی می‌برد.

آگاهی کودک از یک زبان، پیشرفت‌هایی را به دست می‌آورد که فراتر از مرزهای تجربیات شخصی اوست. به عبارت دیگر، زبان محدودیت‌های توانایی و ادراک کودک را برطرف می‌کند. پیشرفت در زبان و یادگیری لغات و مفاهیم گوناگون، از عوامل مؤثر در رشد شناختی است. به طور کلی، می‌توان گفت که تدریس به شکل داستان، یکی از جدی‌ترین و بنیادین‌ترین روش‌های انتقال مفاهیم به دنیای دانش‌آموزان است. نمی‌توان نقش شگفت‌انگیز قصه را در آموزش و انتقال مفاهیم تربیتی، اخلاقی، و دینی انکار کرد.

«یکی بود، یکی نبود»، این عبارت جادویی قادر به برداشتن بچه‌ها از هر گونه تفاوتی است. به آنها خواهد گفت که دنیای دیگری را می‌سازیم، جایی که همه یکسان هستند، بر خلف جنگ و تبعیض‌های امروز. با آموزش داستان‌ها در کلاس‌ها، ما به ترویج ارزش‌های فرهنگی در جامعه کمک می‌کنیم و از یادگیری سرشاری برای همه‌ی زندگی بهره‌مند می‌شویم. هدف ما آموزش دادن اخلاق و خودپروری به دانش‌آموزان است تا با کمک معلمان در راه درست سیر کنند و از رفتارهای نادرست جلوگیری کنند

استفاده از کتب داستانی با ارائه داستان‌های جذاب و پرمحتوا، می‌تواند به شکل‌دهی به دایره واژگان، تقویت مهارت‌های زبانی، توسعه مهارت‌های خواندن و نوشتن، و تقویت تفکر و خلاقیت کودکان کمک کند.

به عنوان مثال، خواندن داستان‌های مختلف به کودکان می‌تواند باعث افزایش دایره واژگان آن‌ها شود، زیرا کودکان با واژگان جدید آشنا می‌شوند و آن‌ها را در زندگی روزمره خود استفاده می‌کنند. همچنین، این فعالیت می‌تواند بهبود ساختار زبانی کودکان را تسریع بخشد و مهارت‌های خواندن و نوشتن آن‌ها را تقویت کند.

به طور کلی، استفاده از کتب داستانی در رشد و پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی تأثیرات بسیار مثبتی دارد. این فعالیت نه تنها به کودکان کمک می‌کند تا زبان خود را بهبود بخشند، بلکه همچنین باعث تقویت مهارت‌های دیگر آن‌ها نظیر تفکر خلاق، تصور و درک عمقی داستان می‌شود. بنابراین، استفاده از کتب داستانی به عنوان یک ابزار آموزشی مؤثر و موثر برای رشد و

پیشرفت زبانی کودکان ابتدایی مورد تأکید قرار می‌گیرد و پیشنهاد می‌شود تا این فعالیت به عنوان یک بخش اساسی از برنامه آموزشی و تربیتی کودکان در نظر گرفته شود.

پیشنهادات

برای افزایش کاربرد کتب داستانی در آموزش ابتدایی به ادارات آموزش و پرورش پیشنهادهای زیر می‌توان ارائه داد:

۱. تهیه و توزیع کتب داستانی با موضوعات متنوع و جذاب که مناسب سن و نیازهای کودکان باشند.
  ۲. برگزاری دوره‌ها و آموزش‌های مربوط به استفاده بهینه از کتب داستانی برای معلمان و مدرسان.
  ۳. ایجاد کتابخانه‌های خودکار و مخصوص کودکان در مدارس برای افزایش دسترسی به کتب داستانی.
  ۴. تشویق و پاداش‌دهی به کودکان برای خواندن کتب داستانی و شرکت فعال در فعالیت‌های مرتبط.
  ۵. ایجاد حرکت‌های اجتماعی برای اهمیت قرائت و خواندن در کودکان به کمک کتب داستانی.
- در این خصوص، پیشنهادات زیر می‌تواند برای مدیران مدارس مفید باشد:
۱. تشویق به خرید و تداول کتب داستانی با مضمون‌های گوناگون و جذاب که زبانی ساده و داستان‌های جالب داشته باشند.
  ۲. برگزاری جلسات مطالعه داستان برای کودکان به منظور تقویت علاقه آنها به کتب داستانی و تقویت مهارت‌های زبانی خود.
  ۳. ایجاد کتابخانه‌های مدرسه با مجموعه‌های گسترده از کتب داستانی برای دسترسی آسان تر کودکان به این منابع.
  ۴. ترویج استفاده از کتب داستانی در ساعات خواب کودکان و تشویق والدین به مطالعه کتب داستانی برای فرار از روال روزانه.
  ۵. برگزاری و پشتیبانی از برنامه‌ها و رویدادهای هنری مرتبط با داستان‌ها به منظور پرورش خلاقیت و تقویت مهارت‌های زبانی کودکان.
۶. ارتقاء همکاری با والدین در انتخاب و معرفی کتب داستانی مناسب برای کودکان به منظور پشتیبانی از فرآیند یادگیری زبانی آنها.

در اینجا چند پیشنهاد برای معلمان ابتدایی برای استفاده از کتب داستانی به عنوان ابزار آموزشی موثر برای کودکان در افزایش توانایی زبانی آنها آورده شده است:

۱. ایجاد جو خواندنی و لذت‌بخش: برای جلب توجه کودکان، سعی کنید کتاب‌های داستانی جذاب و پرمحتوا را انتخاب کنید که بتوانند فضایی شاد و انگیزه‌بخش برای خواندن فراهم کنند.
۲. بحث و گفتگو: پس از خواندن داستان به کودکان فرصتی بدهید که درباره داستان، شخصیت‌ها و رویدادهای آن با یکدیگر بحث کنند. این امر به نوعی زبانی کودکان را تقویت می‌کند.
۳. نقش‌آفرینی: دعوت کنید کودکان نقش شخصیت‌های داستان را بازی کرده و داستان را بازخوانی کنند. این روش باعث تقویت مهارت‌های زبانی و تبادل احساسات آنها می‌شود.
۴. فعالیت‌های ارتباطی: به کودکان فرصت دهید تا نقاشی‌ها، داستان‌های کوتاه یا نمایشنامه‌هایی از داستان بسازند. این فعالیت‌ها به کودکان کمک می‌کند تا از زبانی خود بهره‌برده و ایده‌های خلاقانه بیاورند.
۵. تشویق و پاداش: با تشویق و تحسین پیشرفت هر کودک در خواندن و استفاده از زبان، اعتماد به نفس او رشد خواهد کرد و انگیزه او برای بهبود زبانی افزایش خواهد یافت.

برای بهره‌مندی بیشتر والدین می‌توانند از تعدادی از روش‌ها و راهکارهای زیر استفاده کنند:

۱. زمان‌های مشترک خواندن: زمان‌هایی را برای خواندن داستان‌های مختلف به همراه فرزندان تعیین کنید. این کار هم به تقویت ارتباط شما با فرزندان کمک می‌کند و هم زبان آنها را تقویت می‌کند.
۲. تشویق به خواندن: فرزندان را به خواندن کتاب‌های داستانی تشویق کنید. فضای خواندن را برای آنها جذاب و دل‌نشین کنید.
۳. بررسی و انتخاب کتب مناسب: قبل از خرید کتب داستانی، مطالعه و بررسی محتوای آنها را انجام دهید تا کتبی را انتخاب کنید که منطبق بر سطح زبانی و سن فرزندان باشد.

۴. بحث و گفتگو پس از خواندن: پس از خواندن هر داستان، در مورد محتوا و شخصیت‌های آن با فرزندتان بحث کنید و از آنها بپرسید که چه چیزهایی از آن یاد گرفته‌اند.

۵. به دسترسی به کتب داستانی متنوع اطمینان حاصل کنید: کتب داستانی برای هر سلیقه و علاقه‌ی کودکان وجود دارند. مطمئن شوید که فرزندتان به دسترسی به انواع داستان‌ها مانند داستان‌های معمایی، خلاقانه، طنز، تاریخی و... دارند.

۷. منابع

۱. کاربخشی رابری، فرهاد. آیین مطالعه و یادگیری، ویرایش ۲ تهران: انتشارات فرد، ۱۳۷۵
۲. نهج البلاغه. حکمت ۷۳
۳. بهمن زندی، (۱۳۸۱)، زبان آموزی. تهران: انتشارات سمت
۴. سوسن، سیف و همکاران (۱۳۷۹) روانشناسی رشد (۱). تهران: انتشارات سمت
۵. ریاضی، عبدالمهدی. خلاصه مقالات اولین همایش راههای ترویج فرهنگ و مطالعه و کتابخوانی. تهران: معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۵
۶. هاشمی فر، حمید خلیفه. خلاصه مقالات اولین همایش راههای ترویج فرهنگ و مطالعه و کتابخوانی. تهران: معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۵.
۷. عبدالحسن، مریم. آیین مطالعه، مشهد: انتشارات جاودان، ۱۳۷۹
8. Hoff, E. (2013). Interpreting the early language trajectories of children from low-SES and language minority homes: Implications for closing achievement gaps. *Developmental Psychology*, 49(1), 4-14.
9. American Academy of Pediatrics, "Literacy Promotion: An Essential Component of Primary Care Pediatric Practice", *Pediatrics*, Volume 124, Issue 2, August 2009.
10. Bus, A.G., & Van Ijzendoorn, M.H. (1995). "Mothers reading to their 3-year-olds: The role of mother-child attachment security in becoming literate." *Reading Research Quarterly*, 30(4), 998-1015.
11. Cunningham, A. E., & Stanovich, K. E. (1998). What Reading Does for the Mind. *American Educator*, 22(1-2), 8-15
12. Neuman, S. B., & Celano, D. (2001). Access to print in low-income and middle-income communities: An ecological study of four neighborhoods. *Reading Research Quarterly*, 36(1), 8-26.
13. Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267-296.
14. Piotrowski, J. T., & Litman, J. A. (2019). Does reading a single passage of literary fiction really improve theory of mind? An attempt at replication. *Journal of Personality and Social Psychology*, 117(5), e1-e5.
15. Cullinan, B.E. (2000). Independent Reading and School Achievement. *The Reading Teacher*, 53(1), 38-41.
16. McKeown, M.G., & Beck, I.L. (2016). Motivation Matters: Using Reading Research to Inspire and Instruct. *Reading Research Quarterly*, 51(3), 329-345.
17. Chera, P., Wood, C., & Jones, S. (2019). Choosing Appropriate Books for Young Readers. *The Reading Teacher*, 73(5), 567-572.
18. Bus, A. G., & van Ijzendoorn, M. H. (2018). Digitalizing children's books: Effects on language and literacy development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 55, 1-10